

Bámulok kifelé az ablakon, nézegetem az éjszaka végét. A január még havat hoz.

A bordáim közt úgy vergődik a szívem, mint egy zárlatos mosógép. Pedig én még nem írtam meg, amit akartam. Semmit se csináltam, csak belegondoltam, mi lesz velünk — nélküled. Méghogy velünk... az a legkevesebb... de mi lesz az igazunkkal...

VÁRI ATTILA

Kardvirág koszorú

Nagy László emlékére

*temetni megtanultunk
lefelé tudjuk a járást
TE aki ismered istent
vigy néki rólunk ajánlást*

TADEUSZ NOWAK

László közöttünk

Itt fekszenek előttem Nagy László versei és a nyersfordítások, itt fekszik előttem a válogatás. Sok helyütt a szerző saját kezű megjegyzéseivel, pontosan megjelölve a vers ütemét. Azért, hogy én, aki nem ismerem a magyar nyelvet, nem táncolok csárdást, nem énekelek magyar népdalokat, jobban eligazodjam, hogy a versekben megérezzem a dallamukat, hogy minél szélesebbre táruljanak előttem bennük a képek, hasonlatok és metaforák.

Való igaz, vannak kéne lenni meg süketnek ahhoz, mondtam magamnak, hogy e versekben ne lássuk meg és ne halljuk ki, hogyan nő a fű, szökken kalászbá a búza, virágozik ki a kökényfa, hull a szőlő levele, kelnek föl téli álmukból tetőtől talpig rózsaszínűen ködlő fényben a barackfakertek. Ott, ennek a versnek a csúcán, mondtam magamnak, ujjal érintvén a verssorokat, miként az ágaskákat, szakadatlan örömteli megszállottságában levelek közt rejtözve madár énekel. Középen pedig a nedves fűben meztláb szalad lefelé, kifulladásra, hajszála tövéig verejtékesen, egy fiatal lány. És mielőtt még egészen megpillanthattam volna, mielőtt meghallottam volna, hogy halkán dúdolgat magában, már fölismertem: László falujából való, és amint alászállt a völgybe, lassan királylánnyá változott, királyné lett. És valamennyi közül a legapróbb versben, amit csak fordítottam Tőle, ebben a bronzba, cizellált költeményben, mint a tébolyultak szöszögik apró igéiket, egyre csak szöszögik, és ott ugrálnak a júliusi fűben, a völgy harangjában a szöcskék.

Am ennél több, jóval több van a versekben a kórházi ágyakról, átizzadt lepedőkről, lázas ajkokról, lesóványodott kezeikről, melyek nem tudják fölemelni az

éjjeli szekrényről a vörösborral teli poharat, mely világít a sötétben, akár egy kicsi planéta. At vannak itatva jóddal, tárnicsgyökérrel. E verseken áthullanak és ezt hallani is lehet, ha fülünket hozzájuk tapasztjuk, a kőpadlón szétszóródó altató drazsék, fájdalomcsillapító pirulák. Szüntelenül ott csörrennek bennük a szikék, az injekciós tűk, fölemelt sebészkeések. De még rajtuk keresztül is, akárcsak az archoz simuló kézen átsejlik a hajnali pirkadat, a remény.

Én Istenem, és László nincs már közöttünk. Itt van még visszafogott hangja Varsóban a Magyar Intézetben, amint szóról szóra, verssorról verssorra, strófáról strófára szavalja el nekünk a „Szépasszonyok mondókáit Gábrielre”. Én is fölolvastam a fordításomat, vagyis inkább lengyelesített változatát, és a lengyel színész is elmondta, de ez nem volt az, nem volt az igazi. László énekelt, László a királyi udvarban volt, és László hangját leste az udvarhölgyek egész kara.

László ott ült köztünk, sok-sok föltett kérdésre válaszolgotott, vallott arról, milyen önfeledten merült el a népdalban. Hiszen ez volt az ő első forrása, amelyből ivott és melyet sohasem felejtett el. László fölemelte a poharat és koccintott legközelebb ülő barátaival. Még hallom a pohár csengését, még látom a napfényes szikrákat a szemében és a borban.

Ő nincs többé a magyar síkságon. Nincs többé szülőfalujában és nincs többé Budapesten. Soha többé nem jön el Varsóba. De itt vannak a rajzai a „Menyegző” nyersfordításához: a sarkantyús eszima, katonacsizma, egy katona oldalán karddal és vigyázzállásban: arccal a magyar történelemnek. Petőfire emlékezett vagy talán Bemre. Ott van a papíron félretéve egy kard, kivették hüvelyéből, selyemmel kifényesítették, beolajozták, hogy a rozsdá ne marja. Azt hiszem, hogy ez a kard az övé volt, Lászlóé. Mert László nemcsak kiváló költő volt, hanem katona is.

Minden volt egyébként a fiatal magyar költészet számára. Elegendő volt beülni vele valamelyik borozóba, hallgatni Őt, ahogyan a kezdő költőkkel beszélget, amint türelmesen elmagyarázza nekik a szó értelmét, amit bele kívánnak tenni a versbe, hogy erről meggyőződjenek az ember. E beszélgetésekben egyébként nem csupán a versekről esett szó. Hiszen László egész hatalmas intézmény volt, végső menedék, ítélőszéke mindannak, ami magyar, nemzeti, népi, mindannak, ami a legemberibb és az embereknek javára szolgál.

És így él a verseiben. Ilyen marad örökre a mi törékeny emlékezetünkben is. És nem csupán a miénkben. Nem csupán.

(Gimes Romána fordítása)

CZINE MIHÁLY

„Égi s földi virágzás tükre...”

EMLEKEK NAGY LÁSZLÓRÓL

A nagy költők nem véletlenül szólalnak meg, fejtegette Illyés Gyula Petőfiről szólva, látni lehet, legalábbis visszatekintőn, mikor esett egy nép vajúdásba, hogy megszüljön a „rendkívüli fiút”. Azt is, miként dajkálja, óvja, védelmezi kedves gyermekét, hogy majd a rendkívüli fiú — fölnövekedvén — védelmezze és emelje felnevelő közösségét.

Nagy Lászlót is népe küldte, a maga követeként, kísérte védelmező szeretettel az útján, s a népével összeforrt költő álomi beszéddel, „bajokat dögge bűvölő” igék-